

רות המואביה בשדות בית לחם

להתלוות אל רות, או בשל האפתיה שלה, גילה המתקדם, או אולי בשל חוסר הכבוד שיתלווה להופעתה הציבורית כעניינה. לפי המדרשים, נעמי עזבה את בית לחם עשירה,⁵ וחזרה האומללה כבר עוררה סקרנות, רחמים, וככל הנראה גם לא מעט שמחה לאיד. הצעתה של רות ללכת ללקט מזון הינה, אם כך, נדיבה שבעתיים, מכיוון שהיא לא מבקשת מנעמי להתלוות אליה.

אחר אֶשֶׁר אֶמְצָא חֵן בְּעֵינָיו

רות אינה בטוחה בהצלחתה, כפי שעולה מדבריה כי תלך לאסוף לקט אחר זה אשר תמצא חן בעיניו. מדוע רות חושבת שהיא צריכה למצוא חן בעיני מישהו על-מנת לקבל את הזכות הבסיסית המוענקת לגר, ליתום, לאלמנה או לעני?⁶ אחרי הכל, רות היא גם גרה, גם אלמנה וגם ענייה.

ייתכן כי חיפושיה של רות אחר מישהו בעיניו תמצא חן אינו נוגע לאפשרות לאסוף לקט מהתבואה בשדות. זוהי זכותה הבלתי מעורערת. ייתכן כי משימתה של רות שאפתנית יותר.⁷ רש"י (רות ב ב) מציע כי מטרתה של רות היא למצוא מישהו שלא יתעמר בה ושיתייחס אליה כראוי. אפילו אם זה אינו המקרה, דבריה של רות מעלים את השאלה בדבר האופן בו תושבי בית לחם מתייחסים לעניים. מדוע רות צריכה לקוות כי מישהו יתייחס אליה באופן נעים?

הנחתה של רות עשויה להיות מאפיין נוסף של ההידרדרות המוסרית בתקופת השופטים. כפי שנראה, חיפושיה של רות אחר בעל שדות נדיב הינו הכרחי. נדיבותו של בעז כוללת הוראות מדויקות לפועלים בשדה שלא ייגעו ברות (ב ט), לא ישפילו אותה (ב טו), ולא יזפו בה (ב טז)! למעשה, נראה כי לולא חסתה תחת כנפיו של בעז, רות הייתה נופלת קורבן

ותאמר רות המואביה אל נעמי אלכה נא השדה ואלקטה בשבולים אחר אשר אמצא חן בעיניו ותאמר לה לך ביתי. ותלך ותבוא ותלקט בשדה אחרי הקצרים ויקר מקרה חלקת השדה לבעז אשר ממשפחת אלימלך. והנה בעז נא מבית לחם.

(רות ב ב-ד).

ניתן לקרוא את מילותיה של רות לנעמי הן כבקשת אישור והן כהצהרת כוונות נחושה. המילה "נא", שבדרך כלל מובנת כ"בבקשה" או "ברשותך", עשויה להתפרש כהפצרה לנעמי על-מנת שתיתן לה ללכת.¹ תגובתה של נעמי בשלב זה עשויה לרמוז על תשובתה לבקשתה של רות.

לעומת זאת, שימושה של רות במילה "נא" יכול דווקא להתפרש כקבלת מסקנה הגיונית מהמצב הכללי, החלטה נחושה למצוא פתרון למצבן הקשה.² לפי קריאה זו רות מצטיירת (שוב) כאישה צעירה חזקה ובעלת תושייה, שאמנותה העיקשת בעשיית המעשה הנכון מאפשרת לה לקבל החלטות בבהירות ובנחישות. בניגוד לכך, תגובתה של נעמי נראית חלשה ומעומעמת, ומאופיינת בקיצור ובחוסר התלהבות.³ למעשה, בדבריה הקצרים של נעמי אנו שומעים את הדי ניסיונה הקודם למנוע מכלותיה להצטרף אליה: "שִׁבְנָה בְּנֹתַי לְכֹן" (רות א ב). העובדה שאלו הן מילותיה הראשונות של נעמי לרות מאז ניסיונה העיקש לשכנע את רות לשוב לעמה, עשויה להצביע על כך שנעמי שוב מנסה לדחוף את רות מעליה, אפילו כאשר רות שואפת להתקרב אליה ולעמוד לשירות חמתה.

בכל מקרה, החלטתה של רות ללכת ללקט בשדות כעניינה מהווה אינדקסיה לצניעותה וטוב לבה.⁴ נעמי לא מציעה

1. למעשה, רוב התרגומים לאנגלית מציעים כמה גרסאות לקריאה זו, המפרשות את המילה "נא" כבקשת רשות: "בבקשה", "תני לי ללכת", "ברשותך" וכדומה.

2. ראו ט"א למבדן, Introduction to Biblical Hebrew (1971), עמוד 170, שם הוא טוען כי זהו השימוש המקראי למילה "נא". ראו גם א"פ קמפל ג'וניור, Ruth, עמודים 72-71. כמה דוגמאות לשימוש במילה "נא" במובן זה ניתן למצוא בבראשית יט ח, שמות ג, ומלכים א א יב.

3. רות זוטא (ב ב) מציעה כי עד להכרזתה של רות נעמי פרנסה את שתיהן, אך הטקסט עצמו לא מצייין שום פעולה שכזו (המדרש לא מצייין בשם מפורש האם הייתה זו נעמי או רות שפרנסה, אבל מההקשר עולה כי הייתה זו נעמי). מרמורה של נעמי מלווה בפאסיביות, אפתיה מסוימת, ואולי אף רצון למות. אפתיה זו עומדת בבסיסו של המדרש המזהה את יואש כאחד מבניה של נעמי, שנקרא כך בשל ייאושו (בבא בתרא צא ע"ב). מהניתוח האחרון עולה כי היו אלה פעולותיה של רות שהסירו מעל נעמי את איום הרעב שריחף מעל שתי הנשים בתחילת הפרק.

4. בעוד אין בידינו שום ידע על הרקע ממנו רות באה, מספר מקורות מדרשיים מציינים אותה כביתו של עגלון מלך מואב (ראו רות רבה ב ט; תנחומא ויחי יד). הדברים נובעים מהאישיות האצילית שהיא מציעה במהלך הסיפור. הרעיון המדרשי הזה גם מפנה את תשומת הלב לצניעותה של רות.

5. גישה זו נתמכת במילותיה של נעמי: "אָנִי מְלֵאָה הִלְכִיתִי וְרִיקָם הֵשִׁיבֵנִי ה" (רות א כא).

6. ראו ויקרא יט י; כג כב, שם מוענקות זכויות מסוימות בשדה לעניים ולגרים. בדברים פריבילגיות דומות מוענקות לזר, ליתום ואלמנה (דברים כד יט-כב).

7. ייתכן כי רות מתכוונת לחפש אחר מישהו המעוניין במערכת יחסים עמה. אני מעלה את האפשרות הזו בהערת שוליים ולא בגוף השיעור עצמו, מכיוון שאני חושבת שהסבירות לכך נמוכה, בהתחשב בניסיונות. נעמי כבר אמרה לרות לא להשתעשע במחשבה שתמצא שידוך בבית לחם. מעבר לכך, רות חוותה את היד הקפוצה וחוסר ההתלהבות בה התקבלה נעמי עם שובה לבית לחם, ואת האופן בו אנשי העיר התעלמו מנוכחותה לצד נעמי. הביטוי של מציאת חן מתייחס בדרך כלל לחינו של האדם בעיני מי שהוא כפוף אליו, על-אף שהשימושים הבאים עשויים לרמז על כוונות רומנטיות בביטוי: דברים כד א, אסתר ה ח; ז ג. כך, נראה הגיוני יותר שרות מחפשת אחר טוב ליבו של בעל אדמות אמיד שבשדותיו תוכל ללקט.

רות בבית לחם. ייתכן כי רות ביקרה באותו היום בכמה שדות לפני שהגיעה לשדה של בועז. בכל פעם בה רות נכנסה לשדה, היא נאלצה לעזוב, מכיוון שבעל השדה לא התיר את כניסתה של המואבייה, כלתה של נעמי, לשדה. ייתכן כי תרחיש זה חזר על עצמו כמה פעמים, עד ש"וַיִּקַּר מִקְרָה חֲלֻקַת הַשָּׂדֶה לְבַעֲז אֲשֶׁר מִמְשַׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ". עם הגעתו של בעז לשדה, רות קיבלה יחס שונה. כפי שצינו בשיעור קודם, בעז מבקר בשדותיו מתוך דאגה לקוצריו, כמו גם למידה בה הם ממלאים את ההלכה. אם זהו אכן המצב, ייתכן כי הפועלים היססו לגרש נזקקת מהשדה ללא התייעצות מוקדמת עם בעל השדות. כך, בעוד הקוצרים בשדה של בעז לא בהכרח קיבלו את פני רות בחמימות (כפי שעוד נראה), הם גם לא גירשו אותה נמרצות.

וַיֹּאמֶר בְּעֵז לְנַעֲרוֹ הַנֹּצֵב עַל הַקּוֹצְרִים לְמִי הַנְּעָרָה הַזֹּאת. וַיַּעַן הַנַּעַר הַנֹּצֵב עַל הַקּוֹצְרִים וַיֹּאמֶר נְעָרָה מוֹאֲבִיָּה הִיא הַשָּׂבָה עִם נְעָמִי מִשָּׂדֶה מוֹאֵב. וַתֹּאמֶר אֶלְקָטָה נָא וְאֶסְפְּתִי בְעֵמְרִים אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים וַתְּבוֹא וַתַּעֲמֹד מֵאֲז הַבֶּקֶר וְעַד עֵתָה זֶה שְׂבֵתָה הַבֵּית מְעֻט. (רות ב ה-ז).

תשובת הניצב לשאלתו של בעז עשויה לשפוך עוד אור על חווייתה של רות. ישנם שלושה חלקים לתשובתו. הוא מתחיל בכך שהוא מזהה את רות, ומסביר מי היא ולמי בבית לחם היא קשורה. לאחר מכן הוא מדווח לבעז מה היא אמרה, ומצטט את מילותיה המדויקות. לסיום, הוא מתאר את פעולותיה מאז הבוקר.

תיאורו הראשוני של הניצב אינו נראה חיובי.¹⁰ היא מוצגת כ"נערה מואבייה", שמעבר לכך מקושרת לנעמי, ששבה משדות מואב. כל אחד מהתיאורים הללו – מעמדה המואבי של רות, הקשר שלה לנעמי, והתזכורת כי נעמי הייתה בשדות מואב, שככל הנראה היו מלאים בעוד שדות בית לחם נאנקו מעול הרעב – נועד לשכנע את בעז שרות לא אמורה ללקט בשדה. התייחסותו של הנער אל רות כאל נערה, ילדה, כאשר למעשה מדובר באישה שהייתה נשואה במשך יותר מעשור, היא התייחסות משפילה. שלא כמו בעז, שגילו המבוגר מאפשר לו להתייחס אל רות כאל נערה מבלי שהדבר ייחשב למעליב, הניצב הינו נער בעצמו (רות ב ה-ו), וכך נראה שהוא מתכוון להקטין את רות כאשר הוא מתייחס אליה באופן זה.¹¹

הצייטוט בו עושה הניצב שימוש בהתייחסו לדבריה של רות אינו מדויק לגמרי. בפסוק ב' רות הצהירה כי בכונתה

להטרדה ולהשפלה.⁸ דבר זה מראה כי האוכלוסייה במגילת רות לא מתנהגת באופן שונה מזו של ספר שופטים, המאופיין בשחיתות החברה ובהתמוטטות מערכת היחסים הבין-אישיים.

מעבר לכך, יש לציין כי כאשר רות אומרת דברים אלה היא מוצגת כ"רות המואבייה". מוצאה המואבי של רות מסמל אולי את הסיבה לבורותה בנושאי ההלכה היהודית (ומכאן את חוסר ידיעתה אודות הזכות המובטחת לה ללקט בשדה). עם זאת, סביר יותר להניח כי רות מדברת בתור מואבייה, מכיוון שהיא תופשת את מוצאה ככזה המונע ממנה לממש את זכותה ללקט ככל העניים. המואבים לא סיפקו לחם ומים לבני ישראל במסעם לארץ ישראל (דברים כג ד-ה), ובהתאם, האומה הישראלית מצווה: "לֹא תִדְרֹשׁ שְׁלֹמֶם וְטִבְתָּם כָּל יְמֵיךָ לְעוֹלָם" (דברים כג ז). ייתכן כי רות מסיקה שמואביות לא נהנות מאותן זכויות ברורות המגיעות לעניים האחרים בשדה. כך, מעמדה המואבי של רות, מלווה בקשר שלה לנעמי, שנטשה את עמה בעת צרה, יכול בקלות להוביל לכך שהיא מגיעה למסקנה שעליה למצוא מישהו בעיניו תמצא חן, על-מנת שתוכל ללקט בשדות בית לחם.

וַתֵּלֶךְ וַתְּבוֹא וַתִּלְקַט בַּשָּׂדֶה

מה בדיוק קרה לרות בביקורה הראשון בשדות בית לחם? הטקסט מציג שרשרת מעניינת של פעלים: "ותלך ותבוא ותלקט בשדה". מדרש אותו מצטט רש"י טוען כי הרצף המהיר בא להצביע על חוסר ההתמצאות של רות בביקורה הראשון בשדה:⁹

מצינו במדרש רות עד לא אזלת אתה (עד שלא הלכה, באה), שהוא אומר ותבוא ואחר ותלקט? אלא שהיתה מסמנת הדרכים קודם שנכנסה לשדה והלכה ובאה וחזרה לעיר כדי לעשות סימנים וציונים שלא תטעה בשבילין ותדע לשוב. (רש"י רות ב ג).

סצנת העמי ותמי' הזו הינה תגובה לחזרה הבלתי נדרשת של הפועל "ותבוא" לאחר הפועל "ותלך". המדרש מציע כי רות אכן חזרה לנקודת המוצא שלה, לאחר שכבר הגיעה לשדה, על-מנת לסמן את השבילים. המדרש אומנם מתאר את חששה ההגיגי של רות ללכת לאיבוד ביומה הראשון בשדות, אך ייתכן גם כי מטרתו העיקרית היא לתאר את מסירותה של רות לנעמי. אפילו כאשר רות עוזבת את נעמי, היא יוצרת שביל בו תוכל לשוב אליה, ובכך מרמזת על הברית הבלתי ניתנת לפירוק שכרתה עם נעמי.

קריאה אחרת של רצף הפעלים המהיר קשורה למעמדה המואבי של רות ולקבלת הפנים הבלתי נעימה לה זכתה בשדות בית לחם. ההליכה והביאה המצוינות בפסוק יכולות לרמז על חוסר הכנסת האורחים המתמשך אותו חוותה

10. פרשנים רבים חושבים אחרת, וסבורים כי מילותיו של הניצב מהוות הערכה חיובית לרות (ראו יאיר זקוביץ', רות, עמוד 71).

11. ראו בראשית מא יב, שם יוסף נקרא "נער עברי" באופן משפיל דומה. למעשה, כל תיאור של אדם כנער, לאחר שקודם לכן תואר כמבוגר, משמעותו השפלה. נעמי התייחסה אל רות כאל אישה (רות א ט). דוגמאות נוספות ראו ביהושע ו כג, שמואל א לא ה-י; יג. הכוונה אינה כי "נער" היא מילה משפילה (ראו לדוגמא שמות לג יא), אלא כי היא נחשבת לכזו כאשר נעשה בה שימוש על-מנת לתאר מבוגר.

8. ייתכן, ואף סביר (כפי שנראה בהמשך), כי רות נפלה קורבן להתנהגות בלתי הולמת לפני הגעתו של בעז לשדה.

9. ראו רות רבה ד ד.

כנראה, בתגובותיהם העיוניות של אנשי העיר. כשהיא מגיעה לשדה של בעז, גישתם של הנמצאים שם אינה שונה בהרבה. עם זאת, העובדים מהססים לגרש אותה, בידועם שמעסיקם דקדקן במיוחד ביחס למצוות הקשורות לעניים בשדותיו. זה לא אומר שהם התירו לה לעבוד בשדה. במקום זאת, הם דחו את תשובתם לבקשתה, והזיזו אותה הצידה על-מנת שתחכה להגעתו של הבעלים לשדה. דבר זה מסביר את תיאור עמידתה של רות. היא עמדה, מכיוון שלא הניחו לה ללקט עד שתקבל אישור מבעז.¹⁷ "בדרך המקרה" בעז מגיע לשדה זמן לא רב לאחר מכן, ומיד מבחין באישה הצעירה, שעומדת בצד בשמש הקופחת, מחכה לראות האם יותר לה ללקט.¹⁸ שאלתו של בעז בנוגע לזהותה של רות נענית בהסברו המתגונן משהו של הניצב, המנסה להצדיק את החלטתו לא לתת לרות ללקט בשדה. הסבר זה עשוי לרמוז על כך שהיה טון של כעס בשאלתו של בעז, דבר שניכר גם בחוסר תגובתו לניסיונות הניצב להסביר את מעשיו.¹⁹ בעז דווקא מתעלם מהניצב הנרגז ופונה ישירות לרות:

הֲלוֹא שְׁמַעְתָּ בְּתִי אֶל תְּלִכִי לִלְקֹט בְּשָׂדֵה אַחֵר וְגַם לֹא תַעֲבֹרִי מִזֶּה וְכֹה תִדְבְּקִי עִם נַעֲרָתִי.²⁰ עֵינַיךָ בְּשָׂדֵה אֲשֶׁר קָצְרוֹן וְהִלְכְתָּ אַחֲרֵיהֶן הֲלוֹא צִוִּיתִי אֶת הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נִגְעַךְ וְצִמַּת וְהִלְכְתָּ אֶל הַכְּלָיִם וְשִׁתִּית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאַבֹּן הַנְּעָרִים.
(רות ב ח-ט).

נאווה המשכנע והחוזר על עצמו של בעז נועד, ראשית כל, לשכנע את רות לא לעזוב את שדהו. אם רות כבר ליקטה, מדוע היא נזקקת לשלושה ניסיונות שכנוע על-מנת שתישאר? נראה כי רות חיכתה זמן רב, בסבל רב, בשדהו של בעז. הניצב התייחס אליה בבוז, הנערים נגעו בה באופן בלתי הולם, והיום הלך והתקדם מבלי שרות הצליחה למלא את המשימה שגמלה בלבה לבצע: איסוף מזון עבורה ועבור נעמי. רות מוכנה לעזוב ולנסות את מזלה במקום אחר. מילותיו הרכות של בעז נועדו לפייס אותה, לשכנע אותה לא לעזוב ולמשוך אותה בחזרה לשדות באופן נדיב ועקבי על-ידי הבטחת ביטחונה ויכולתה לאגור מזון.

17. א"פ 96 קמפבל, Ruth, עמוד 96, מציע את ההסבר הזה לפועל "ותעמוד". כמו חוקרים רבים אחרים, הוא סבור שעמדתו של הניצב חיובית יותר מזו שהעלית.

18. לתרחיש זה יש יתרון נוסף, הוא מסביר מדוע בעז מבחין מייד ברות. הצענו כמה הסברים לכך בשיעור הקודם, אך זה עשוי להיות ההסבר הפשוט ביותר. בעז מבחין ברות מכיוון שהיא לא מלקטת, אלא עומדת בצד באופן מעורר חשד, מחכה שבעלי השדה יגיע למקום.

19. מילותיו הבאות של בעז מרמזות גם על דחייתו את הציטוט השלילי של הניצב בנוגע לדבריה של רות. בהוראותיו המאוחרות יותר לקוצרים, בעז מבהיר כי יש להתיר לרות "ללקט בין העומרים". בעז אף מוסיף ומורה לקוצרים לא לבייש אותה. במילים אחרות, בעז טוען כי גם אם בקשתה של רות היא בלתי רגילה, ואולי בלתי הולמת את ההלכה, עדיין יש למלא אותה בהתאם להוראה הישירה ממנו, מבלי לרמוז לה שזוהי אינה הנורמה במקום.

20. אעיר כאן בקצרה על השימוש שעושה בעז בפועל "דבק" כחלק מנדיבותו יוצאת הדופן כלפי רות. מילה זו מושכת את תשומת ליבנו להחלטתה הייחודית של רות לדבוק בנעמי, ולא לנשק אותה לשלום, כפי שעשתה ערפה. מטרת הקישור הזה היא להראות כי הנדיבות שמראה בעז לרות היא בזכות ולא בחסד. זהו גם המופע הראשון במגילה של עקרון השכר והעונש. נבחן רעיון זה באריכות בשיעור מאוחר יותר.

ללכת ולאסוף בשיבולים, כפי שנהוג במצוות הלקט.¹² נראה כי הניצב מציע פרשנות אחרת לכוונותיה של רות. הוא מציין בחוצפה כי היא מתכוונת לאסוף וללקט עומרים שלמים.¹³ תיאור זה של התנהגותה החמדנית והבלתי חוקית¹⁴ של רות נועד ככל הנראה לעורר את חמתו של בעז.¹⁵ כיצד הזרה המואבייה הזו מעזה להיכנס לשדות בית לחם עם כוונות שערורייתיות כל כך!

בין אם הניצב מצטט את דבריה של רות במדויק או שלא, לא ברור האם רות אכן פעלה לפי כוונותיה המוצהרות. התיאור שמספק הניצב לפעולותיה של רות מעניין במיוחד, מכיוון שהוא שופך אור על מצבה הנוכחי של רות. הוא מתאר שתי פעולות נפרדות: רות באה ועמדה מהבוקר ועד לעכשיו, ורות ישבה בבית למשך זמן קצר בלבד.¹⁶ התיאור של עמידתה של רות מוזר במיוחד. קוצרים אינם עומדים, הם הולכים לאורך השורות בשדה בעודם אוספים. למעשה, התיאור של רות העומדת בא לבטא חוסר פעולה יותר מאשר פעולה.

לאור המוזרות הזו, ברצוני להציע שרשרת אירועים אפשרית. מוקדם באותו הבוקר הראשון רות הצליחה למצוא את דרכה לשדות, מודעת לכך שיתכן כי היא תיחסם ותגורש מאזור שבאופן מסורתי נועד לעניים. זוהי אכן החוויה הראשונה אותה היא חווה, בעודה עושה דרכה בנחישות משדה אחד למשנהו, נכנסת ומיד יוצאת, מלווה,

12. מצוות הלקט מחייבת את הקוצרים להרשות לעניים בשדה לאסוף את השיבולים שנופלות מידו כאשר הוא אוסף את התבואה (ראו ויקרא יט ט; כג כב, משנה פאה פרקים ד-ה).

13. שימו לב שוב לשימוש שעושה רות במילה "נא", ושוב אטען כי לא מדובר בהכרח בבקשת רשות, אלא בדרך בה נוקט הניצב על-מנת לתאר לבעז את חוצפתה השאפתנית של רות. ספק רב כי רות אכן עשתה שימוש בטון האגרסיבי בו עושה הניצב שימוש. אני טוענת גם כי באופן דומה ניתן לערער על כך שמדובר בציטוט מדויק של מילותיה של רות.

14. עומרים מותרים רק כאשר הם נשכחים בשדה ("שכחה") בעת שהיבול מועבר לאסמים (ראו דברים כד יט, משנה פאה ה:ז - ז:ב). התרגום מציע כי רות אכן מבקשת ללקט שיבולים על-מנת שתוכל לאגד אותם לעומרים. רש"י מניח כי הציטוט מדויק ואמין, מכיוון שרות מתייחסת לזכותה לאסוף את השכחה. עם זאת, דברים אלה אינם מתאימים לתרחיש המתואר, בו רות הולכת בשדה לאחר הקוצרים, בתקווה שיפילו שיבולים (לקט).

15. הרב יעקב מדין, בספרו "תקווה ממעמקים: עיון במגילת רות" (2007), עמוד 75, מציע כי זו דרך האיסוף הבלתי הולמת של רות שמעוררת את תשומת לבו של בעז מלכתחילה, וגורמת לו לשאול בכעס מי הנערה הזו. בעוד לקריאה זו ישנם כמה יתרונות, היא אינה עולה בקנה אחד עם אישיותו הנדיבה של בעז כפי שהיא מצטיירת בעלילה. אני מאמינה כי ייתכן שהנער שינה בכוונה את מילותיה של רות, בניסיון לשכנע את בעז כי רות המואבייה, זרה וחמדנית, לא אמורה לקבל אישור ללקט בשדותיו.

16. המונח בו משתמש הניצב ("זה שבתה בבית מעט") הינו קשה להבנה בהקשר זה. אני עוקבת אחר פירושו של אבן עזרא למילה "שבתה" כ"היא ישיבה". ראו גם אבן עזרא (פירוש הארוך), שמות כא יט. המלב"ם מציע כי רות מתוארת כאן כחרוצה כל כך, שהלכה רק לנוח מעט מחום השמש בבקתה המוצלת. שימו לב להצעת תרגום השבעים: "והיא באה ועמדה מהבוקר עד הערב, ולא נחה בשדה אפילו לא מעט". הוולגטה (התרגום הלטיני) קושר את המילה "שבתה" למילה לשוב-לחזור, שורש בו נעשה שימוש תכוף בפרק הקודם בעוד נראה לפי התיאור כי רות מותשת לגמרי מעבודתה הארוכה בשדה (ב יז), התיאור הכללי השלילי שמספק הניצב מוביל לכך שהוא מציין למעשה את תאוות הבצע של רות, שלא נחה בעת הליקוט.

וְתַפֵּל עַל־פְּנֵיהֶּ וְתִשְׁתַּחוּ אַרְצָה וְתֹאמְרוּ אֵלָיו מְדוּעַ
מִצְאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְהַכִּירָנִי וְאַנְכִי נִכְרָהָ. (רות ב'י).

לאור התרחיש לעיל, הכרת התודה העצומה של רות על נדיבותו של בעז אינה חסרת פרופורציות כלל. עד כה אף אחד לא היה נדיב אליה בבית לחם, ונראה כי היו לה סיבות טובות מאוד לדאוג. ואכן, רות מפנה בדבריה אל מילותיה המקוריות של נעמי, המשקפות את אכזבתה הגדולה. רות מותירה את נעמי עם תקווה קטנה מאוד שהיא תמצא מישהו בעיניו תמצא חן. עם זאת, כאשר היא פוגשת את בעז, היא כל כך נדהמת מיחסו הנדיב, שהיא חוזרת על מילותיה בתדהמה: "מדוע מצאתי חן בעיניך להכירני ואנכי נכריה".

ואכן, מדוע בעז שונה? מדוע הוא נדיב לרות, כאשר כל שאר אנשי העיר מתייחסים אליה בצורה רעה כל כך? ציינתי כבר את אישיותו יוצאת הדופן של בעז, נדיבותו, ויכולתו להכיר באחר. נראה, עם זאת, בשיעור הבא, כי בעז בעצמו ישייך את פעולותיו לאישיותה יוצאת הדופן של רות, נדיבותה ונכונותה להתלות אל נעמי ולהצטרף לעם היהודי.

סדרת שיעורים זאת מוקדשת לזכרה של אמי מורתי, נעמי רות ז"ל בת אהרן שמחה הי"ו, אישה שהתאפיינה במסירותה הבלתי-מתערערת של נעמי למשפחה, וחוסר אנוכיותה ונדיבותה יוצאי הדופן של רות.

אשמח לקבל שאלות והערות: yaelziegler@gmail.com

* כל הזכויות שמורות לשיבת הר עציון ולד"ר יעל ציגלר, תשע"ג *
* תרגום: נועה זהבי-רז *
* עורך: ישי גלזנר *

* בית המדרש הוירטואלי שליך ישיבת הר עציון *
* האתר בעברית: <http://www.vbm-torah.org/vbm> *
* האתר באנגלית: <http://www.vbm-torah.org> *
* משרדי בית המדרש הוירטואלי: 02-9937300 שלוחה 5 *
* דואל: YHE@etzion.org.il *
